

PARTEA III.:
BIBLIOGRAFIE,
ANEXE

11. Bibliografie

Antal Boglárka Klaudia 2008

Színház és közönsége, In: Biró A. Zoltán (szerk.): Változó térség – Szociológiai és antropológiai elemzések, Alutus kiadó, Csíkszereda, 2008

Antal Boglárka Klaudia 2008

A Csíki Játékszín, Csíkszereda Önkormányzati Színházának társadalmi funkciói. Színházi kultúrafogyasztás, közönségkapcsolatok szerepe ennek alakulásában, In: Biró A. Zoltán (szerk.): Változó térség – Szociológiai és antropológiai elemzések, Alutus kiadó, Csíkszereda, 2008

Ádám Gyula 2006

„Arcpoétika”. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda

Bálint Blanka – Biró A. Zoltán 2004

Helyzetkép Mezőmadarásról. In: Székelyföldi mozaik. Térségi szociológiai tanulmányok. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, p. 97-148.

Bálint Blanka – Demeter Gyöngyvér 2002

MOZAIK 2001. Gyorsjelentés – Székelyföld. In: Mozaik 2001. Gyorsjelentés. Magyar fiatalok a Kárpát – medencében. (szerk. Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László – Nemeskéri István) Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest.

Balló Beáta – Benes Sarolta 2009

***Adatlapos felmérés a csíki térségben, 2009 - beszámoló

Balló Beáta 2008

A Hargita Megye Tanácsa által 2003-2007 évben támogatott pályázatok statisztikái, In: Biró A. Zoltán (szerk.): Változó térség – Szociológiai és antropológiai elemzések, Alutus kiadó, Csíkszereda, 2008

Balló Beáta 2008

Forrásbevonásról alkotott vélemények Hargita megyében, In: Térség 2008/1, Bodó Julianna – Oláh Sándor – Rostás Zoltán – Túros Endre (szerkesztőbizottság), Csíkszereda, KAM – EMTE Sapientia Társadalomtudományi Intézet - Státus kiadó, 2008 + In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Balog László 2001.

A kulturális intézmények szerepe a regionális identitás erősítésében. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a 2000. április 13-15-i, tusnádfürdői konferencián elhangzott előadásokból. (Szerk. Dr. Papp Kincses Emese – Kassay János – Kánya József) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 264-276.

Barabás László 1998

Forog az esztendő kereke. Sóvidéki népszokások. Mentor kiadó – Custos kiadó, Marosvásárhely.

Becze Zsuzsánna 2009

Csíkszereda árnyékában. Lokális identitás, helyi problémák percepciója és közösségi részvétel egy rurális jellegű városrészen, Csíkzsögödben. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Karok, Szociológia Szak, Csíkszereda

Benedek Éva 2000

Papír és könyvrestaurálás a Csíki Székely Múzeumban. In: Korunk 2000/5. p.108-110.

Benes Sarolta – Balló Beáta 2009

*** Kultúrafogyasztás a Pogány-havas kistérségben I.-II. – kutatási jelentés, 2009

Benes Sarolta 2006

Kulturális jellegű újságcikkek a Hargita Népe napilapban. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda.

Benkő András 1992

A Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet. In: Művelődés 1992/9. p.12-13.

Biró A. Zoltán – Bálint Blanka - Miklós István 2006

Székelyföldi kulturális intézmények, szervezetek képzési és információs igényei In: Térség és kultúra. (szerk. Oláh Sándor) Hargita Megyei Kulturális Központ, Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 205 – 234.

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna – Oláh Sándor – Túrós Endre 1993

A műholdas tévéadás – egy régió szemszögéből. In: Antropológiai Műhely2 p.7 – 36.

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna (szerk.) 2006

Kultúra – Térség – Szaktudás. Képzési anyag rurális térségben dolgozó kulturális menedzserek számára. Alutus kiadó, Csíkszereda

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna 1991

A „hargitaiság” – egy régió kultúraépítési gyakorlatáról. In: Átmenetek. A mindennapi élet antropológiája. 1991/2

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna 1991

Tévékockák In: Jel – Kép. A Magyar Közvéleménykutató Intézet Folyóirata. XII évfolyam 1-2 szám. P. 49 – 69.

Biró A. Zoltán – Bodó Julianna 2010

Nyilvánosság-szimbólum-társadalom. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Kar. Társadalomtudományi Intézet Státusz Kiadó-Csíkszereda 2010

Biró A. Zoltán – Gagyi József – Péntek János (szerk) 1987

Néphagyományok új környezetben. Tanulmányok a folklorizmus köréből. Kriterion könyvkiadó, Bukarest.

Biró A. Zoltán – Miklós István 2006

Székelyföldi kulturális intézmények. In: Térség és kultúra. (szerk. Oláh Sándor) Hargita Megyei Kulturális Központ, Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 235 – 261.

Biró A. Zoltán – Olosz Szabolcs 2009

Település – Érték – Fejlesztés. Háromszéki fejlesztési és Kutatási Központ, Státusz kiadó, Csíkszereda 2009 p.43 - 119

Biró A. Zoltán – Székely Kinga 2009

Település-Arculat-Turizmus. A „Sikeres Székelyföld” Szakmai Fórumsorozat második rendezvényének anyaga, Sepsiszentgyörgy, 2009. október 9. Hargita Népe Kiadó, 2010

Biró A. Zoltán (szerk.) 2006

Állapotok és változások. Szociológiai elemzések. TÉT Könyvek. Alutus kiadó, Csíkszereda.

Biró A. Zoltán 1984

„Neked is ilyen legyen, mert másnak is ilyen van!”. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 68 – 71.

Biró A. Zoltán 1986

Vizuális környezet – vizuális kultúra. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Biró A. Zoltán 1986

Egész és rész igazsága. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 124 - 126.

Biró A. Zoltán 1997

Hétköznapi humorvilág. KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro –Print Könyvkiadó, Csíkszereda.

Biró A. Zoltán 2004 Új vidékfejlesztési perspektíva: a kultúragazdaság. In: Vidékfejlesztés Hargita megyében. (szerk. Biró A. Zoltán, Koszta Csaba János, Mátéffy Mária) Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 63 – 77.

Biró A. Zoltán 2006

Szemponatok a kulturális menedzserképzés tervezéséhez és szervezéséhez. In: Kultúra – Térség – Szaktudás. (szerk. Biró A. Zoltán, Bodó Julianna) Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 7 – 24.

Biró Béla 1999

Valahol Európában. In: Korunk 1999 április X/4

Biró Z. Zoltán 2008

Új vidékfejlesztési perspektíva: a kultúragazdaság, In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Blága Ágnes 2011

A Madéfalvi Siculicidium mint az összmagyarság és a lokalitás ünnepe In: Térség –Fejlesztés – Tudomány. A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Biró A Zoltán – Kiss Adél) 2010 p.28-40

Blénesi Éva – Mandel Kinga – Szarka László (szerk.) 2005

A kultúra világa. A határon túli magyar kulturális intézményrendszer. MTA Etnikai – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest.

Bodó Julianna – Kiss Adél (szerk.) 2009

Kultúra – Kommunikáció – Innováció. KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottság 2., Sapientia EMTE – Státus kiadó, Csíkszereda, 2009

Bodó Julianna 1981

Vágyott és valódi élettérek (Gyermekek lakásképe). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p.25 – 28.

Bodó Julianna 1984

A lehető legszebb ruhában (A paraszti öltözet funkcióváltozása). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Bodó Julianna 1998

A magánszféra ünnepe a szocializmus korszakában. In: Fényes tegnapunk. Tanulmányok a szocializmus korszakáról. Helyzet Könyvek (szerk. Bodó Julianna) KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro-Print könyvkiadó, Csíkszereda. p. 211 – 222.

Bodó Julianna 2000

Szemponatok az ünneplési gyakorlat vizsgálatához. In: Miénk a tér? Szimbolikus térhasználat a székelyföldi régióban (szerk. Bodó Julianna). Pro – Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Bodó Julianna 2004

A formális és informális szféra ünneplési gyakorlata az 1980-as években. Scienta Humana, Budapest.

Bodó Julianna 2007

A terep, ahol élünk. Antropológiai elemzések. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Kar. Társadalomtudományi Intézet, Státus Kiadó, Csíkszereda 2007

Boldizsár Dénes 1924

A székelyudvarhelyi és székelyföldi ősi szokásos vallásos határkerülés eredete, rövid története és imakönyve. Globus nyomda, Székelyudvarhely.

Csapó János 2002

A kulturális turizmus lehetőségei Székelyföldön, In: Kassay János (szerk.): A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben – Válogatás II. Székelyföld konferencia előadásaiból. 2001.október 10-12, Székelyföld 2000 Munkacsoport, Csíkszereda, 2002

Csiszer Enikő 2006

A csíkmenasági fiatalok kultúra- és médiafogyasztása. In: Állapotok és változások. Szociológiai elemzések. TÉT Könyvek. Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 176 – 190.

Csomortáni Erika 2008

Kulturális turizmusról, kultúragazdaságról alkotott vélemények Hargita megyében, In: Térség 2008/1, Bodó Julianna – Oláh Sándor – Rostás Zoltán – Túros Endre (szerkesztőbizottság), Csíkszereda, KAM – EMTE Sapientia Társadalomtudományi Intézet - Státus kiadó, 2008 + In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Csортán Ferenc – Csортán Ilona 2004

Műemlék, műemléksors a Székelyföldön, In: Limes, 2004/2, Tatabánya

Dálnoky Csilla 2008

A Csíki Játékszín imázsának vizsgálata pedagógusok körében, In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika: Kultúra – Térség – Jövőkép (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Dr. Balázs Lajos – Biró A. Zoltán 1997

Két szerep – egy személy. Esettanulmány a „lakodalmás gazda” szerepéről. In: Antropológiai műhely 3-4/1997 (szerk. Bodó Julianna). KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro-Print könyvkiadó, Csíkszereda. p.59-75.

Dr. Balázs Lajos 1995

Menj ki én lelkem a testből... Elmúlás és temetkezés Csíkszentdomokoson. Pallas- Akadémia, Csíkszereda.

Dr. Hermann Gusztáv Mihály – Kolumbán Zsuzsánna – Róth András Lajos (szerk.) 2004

Aeropolisz. Történelmi és társadalomtudományi tanulmányok IV. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda – Székelyudvarhely.

Dr. Papp Kincses Emese – Kassay János – Kánya József (szerk.) 2001

A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a 2000. április 13-15-i, tusnádfürdői konferencián elhangzott előadásokból. Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda

Fekete András Oszkár 2006

Térségi kulturális intézmények szerepe a lokális identitás és a versenyképesség alakulásában. SAPIENTIA – Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Műszaki és Társadalomtudományi Karok, Szociológia Szak, Csíkszereda.

Ferencz Angéla (szerk.) 2006

Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében. Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda

Ferencz Angéla 1999

A lakodalmi főétkezés és változása Kászonimpéren. In: Hargita Kalendárium.

Ferencz Angéla 2001

Hagyomány és modernitás a székelyföldi farsangi szokásokban.

Ferencz Angéla 2002

Sokszor úgy szeretnék enni, magam sem tudom, hogy mit. Hagyományos táplálkozás a Székelyföldön. (szerk.). Pro – Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Ferencz Angéla 2003

A kulturális örökség védelme, kulturális ipar alapjai a Székelyföldön. In: Székelyföld. P. 326 – 352. Szerk. Horváth Gyula, MTA Regionális Kutatások Központja, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs.

Ferencz Angéla 2004

Csíkszeredai fiatalok életmódja, kultúrája. In: Ifjúsági „szubkultúrák”. Tanulmánykötet. (szerk. Szapu Magda) MTA Politikai Tudományok Intézete. Scientia Humana, Budapest. p.155- 187.

Ferencz Angéla 2006

Interjúk. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 67 – 191.

Ferencz Angéla 2006

Kultúrházak és helyi közösségek. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 7 – 16.

Ferencz Angéla 2010

A Csíki medence vidéki kulturális intézményeinek sajtókapcsolatai. In: Térség –Fejlesztés – Tudomány. A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Biró A Zoltán – Kiss Adél) 2010 p. 50-66

Földiák András 2002

A globalizáció és a művelődés. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból 2001. október 10-12. (szerk. Kassay János) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 139-141.

Gagy József – Szatmári László 1993

Központi – helyi. (Beszélgetés a helyi művelődés átalakuló adminisztratív kereteiről Váli Józseffel, Hargita Megye Művelődési Felügyelőségének főtanácsosával). In: Művelődés 1993/4. p.6-8.

Gagy József 1981

Fehér selyem csipkészlélű drága kicsi kendő (Falvédőkről, a lakás tárgyairól, az ízlésről). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Gagy József 1984

A „működő” viselet: tárgy és jel. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 65 – 68.

Gagy József 1984

Egység és egyéniség (líceumi tanulók egyenruha – viselete). In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 57 – 62.

Gagy József 1986

„Hogy tudsz itt élni, fiam?” In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra alapítvány. 1992. p. 121 – 123.

Gagy József 1986

Pad – graffitik. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992.

Gagy József 1988

Madarat tolláról, tizenévest táskájáról. In: Kapcsolat - Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. (szerk. Kondorosi Ferenc) Politika + Kultúra Alapítvány. 1992. p. 181 – 184.

Gagy József 1990

Szépteremtő Kaláka 1990. A gyergyószárhegyi alkotótáborról beszél a tábor igazgatója, Zöld Lajos újságíró. In: Művelődés 1990/4-5. p.10-11.

Gagy József 1991

Amikor a kultúra beszél az eseményben. In: Művelődés, 1991/9. p.27-28.

Gagy József 1991

Egy művelődési intézmény „a szocializmus kiteljesedésének” idején: a kultúrotthon. In: Művelődés 1997/3.

Gagy József 1991

Intézmények születése... Hargita megyei közművelődés '90. Beszélgetés Ferenczes Istvánnal, a Hargita Megyei Művelődési Felügyelőség főfelügyelőjével. In: Művelődés 1991/4. p.5.

Gagy József 1992

„Idáig minden bételjesedett...” (A jós és közössége) In: Átmenetek. A mindennapi élet antropológiája. 1-2.

Gagy József 1997

Kultúra – menedzsment. In: Művelődés 1997/9. p.15-16.

Gagy József 1997

Múlt és jelen Székelykeresztúron. In: Művelődés 1998/2, p. 7 – 8.

Gagy József 1998 (lejegyezte) Szabó Zsolt, Biró A. Zoltán, Bodó Julianna, Balázs Lajos, Lőrincz György, Birtók József, Bálint András, Kozma Mária:

Közművelődési ünnepeinkről. Csíkszereda 1991 szeptember 27. Vita. In: Művelődés. Antológia 1998/5-6. p.21-27.

Gagy József 1998

Jelek égen és földön. Hiedelem és helyi társadalom a Székelyföldön. KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro-Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Gagy József 1998

Rejtőzők, jósok a Sóvidéken. In: Extázis, álom, látomás (tanulmányok a transzcendensről). Balassi Kiadó, Budapest.

Gagy József 2001

„Kultúrforradalom a Székelyföldön”. In: Hargita Kalendárium 2001, p. 86 – 89

Gagy József 2004

Örökített székely kapu. Hagyomány, örökség, örökségesítés egy székelyföldi faluban

Gál Irma 1997

Gyergyóalfalvi fejtős szedettek és keresztszemes minták 1965-1995. Pallas - Akadémia kiadó, Csíkszereda.

Gereben Ferenc 2002

A határon túli magyarság olvasás kultúrája. <http://www.oszk.hu/kiadvany/kf/2000/4/katsanyi.html>

Gergely Katalin 1994

Húsvéti határkerülés 1990-ben a Gyergyói medencében. In: Erdélyi Múzeum 1994/3-4. p.45-55.

Gergely Orsolya 2008

Kulturális intézmények kapcsolati kultúrája, In: Biró A. Zoltán – Csomortáni Erika (szerk.): Kultúra – Térség – Jövőkép – Székelyföldi kultúrakutatások, Alutus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Gergely Orsolya 2009

Az én házam, az én váram. Az erdélyi magyar lakosság lakásmódjának néhány dimenziójáról. In: Kultúra – Kommunikáció – Innováció A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Bodó Julianna – Kiss Adél) 2009 p.41-54

Gergely Orsolya 2009

Virtuális Identitás (?) Az önmeghatározás és imázsépítés új lehetőségei. In: Kultúra – Kommunikáció – Innováció. A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Bodó Julianna – Kiss Adél) 2009 p.186-209

Gothárd – Török Melinda Ildikó 2006

Olvasáskultúra és szabadidő felhasználás a székelyudvarhelyi Tamási Áron Gimnáziumban

Gub Jenő 2003

Természetismeret és néphagyomány a székely Sóvidéken. Erdélyi gondolat könyvkiadó, Székelyudvarhely.

Haáz Ferenc Rezső 1994

Udvarhelyi tanulmányok (szerk. Zepeczánér Jenő). Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Infopress nyomda, Székelyudvarhely.

Hermann Gusztáv 1995

Székelyudvarhely: műemlékek. Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely.

Horváth Gyula (szerk.) 2003

A Kárpát-medence régiói I. Székelyföld. MTA Regionális Kutatások Központja. Dialog Campus kiadó, Budapest – Pécs.

Ifj. Cseke Péter 1998

Székelyudvarhelyi fiatalok – korszakváltás küszöbén. In: Korunk 1998

Ilyés Zoltán 2005

Identitás, kultúrtáj, örökségmenedzsment. Szempontok Gyimes kistérségi erőforrásainak értékeléséhez, In: Bakó Boglárka – Szoták Szilvia (szerk.): Magyarlakta kistérségek és kisebbségi identitások a Kárpát-medencében, MTA-Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Gondolat Kiadó, Budapest, 2005

Kassay János (szerk.) 2002

A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásából 2001. október 10-12. Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda

Kiss Jenő 1998

Könyvtár és könyvtárak Sepsiszentgyörgyön. In: Művelődés 1998/4, p. 13.

Kondorosi Ferenc (szerk.) 1992

Kapcsolat – Környezet – Közösség. Csíkszeredai antropológiai írások. Politika + Kultúra Alapítvány.

Kovács András 1991

A székely szombatosok. In: Korunk, augusztus

Kozma Mária (szerk.) 1998

Hargita megye, útikönyv. In: Barangolás a Székelyföldön. Alutus nyomda, Csíkszereda.

Kulcsár Erzsébet 2006

Szabadidő a mérlegen. Csíkszereda aktív kereső népességének szabadidő vizsgálata. In: Állapotok és változások. Szociológiai elemzések. TÉT Könyvek. Alutus kiadó, Csíkszereda. p. 227 – 247.

Lajos Katalin 1995

Láthatatlan kollégium. Betlehemes játék Csíkszentmiklóson. In: Korunk, 1995/12

Lengyel K. Zsolt 1991

Hozzászólás a csíksomlyói búcsú kérdéséhez. In: Művelődés 1991/2-3. p. 14-18.

Mihály János 2006

Vázlat egy népház történetéhez. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 36 – 51.

Miklós István 2005

Forrásbevonási gyakorlat a székelyföldi kulturális intézmények esetében. In: A kultúra világa. A határon túli magyar kulturális intézményrendszer. MTA Etnikai Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest. P. 76 – 92

Miklós István Ottó 2004

Társadalmi Helyzetkép az „Észak – Kelet Hargita” Kistérség Társulásról. In: Vidékfejlesztés Hargita megyében. (szerk. Biró A. Zoltán, Koszta Csaba János, Mátéffy Mária) Alutus kiadó, Csíkszereda. p.31 – 63.

Nagy András 1995

Városkép és ami még hozzá tartozik. In: Lapok a Székelyföld múltjából 1. (szerk. Kozma Mária). Alutus Rt., Csíkszereda.

Oláh Sándor (szerk.) 2006

Térség és kultúra. Alutus kiadó, Csíkszereda

Oláh Sándor 1996

Rituális beszéd a homoródalmási temetésen. In: Néprajzi Látóhatár V. évfolyam 3-4. p. 154 – 165.

Oláh Sándor 2006

Szövegek és történetek. In:Térség és kultúra (szerk. Oláh Sándor) Hargita Megyei Kulturális Központ, Alutus kiadó, Csíkszereda p.13 – 197.

Orbán Balázs 1996

A Székelyföld leírása. Európai Idő kiadó, Sepsiszentgyörgy.

P. Buzogány Árpád (szerk.) 1998

Csíksomlyó a Székelyföld Rómája. In: Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat. Erdélyi Gondolat kiadó, Székelyudvarhely.

P. Buzogány Árpád 2006

A jól működő kultúrotthonok felettébb szükséges voltáról. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 51 – 65.

Páll Árpád 1996

Tompa Miklós színházeszménye. A Székely Színház 50. évfordulójára. In: A Hét 1996/20. p.6-7.

Papp Sz. László 1995

Hargita megyei könyvműhelyek. In: Művelődés 1995/3. p.23-24.

Romhányi András 2002

Magyar kultúrával Európába(n). In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból 2001. október 10-12. (szerk. Kassay János) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 129-139.

Rostás Zoltán 1989

„Hát ide figyelj édes fiam...” (esszék az ifjúságkutatás köréből) – szöveggyűjtemény. Albatrosz könyvkiadó

Sepsiszéki Nagy Balázs 2002

A néprajzi turizmus lehetőségei Székelyföldön. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból 2001. október 10-12. (szerk. Kassay János) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda. p. 141-146.

Sólyom Andrea 2004

Esettanulmány az ifjúsági csoportkultúrákhoz tartozó székelyudvarhelyi fiatalokról. In: Ifjúsági „szubkultúrák” . Tanulmánykötet. (szerk. Szapu Magda) MTA Politikai Tudományok Intézete. Scientia Humana , Budapest. p.188 – 237.\

Szabó András 1995

Csíkszögöd: Nagy Imre képtár, Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely.

Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László – Nemeskéri István (szerk.) 2002

Mozaik 2001. Gyorsjelentés. Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest.

Szabó Károly Csaba 2006

***Kultúrafogyasztás és értékorientációk a Márton Áron Gimnázium diákjainak körében, 2006

Szapu Magda (szerk.) 2004

Ifjúsági „szubkultúrák”. Tanulmánykötet. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest.

Szász Margit 2003

Székely életmód és népművészet. Infopress Rt., Székelyudvarhely.

Szatmári László 2001

Vidékünk képzőművészetének szubjektív megközelítése. In: A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a 2000. április 13-15-i, tusnádfürdői konferencián elhangzott előadásokból. (Szerk. Dr. Papp Kincses Emese – Kassay János – Kánya József) Székelyföld 2000 Munkacsoport. Csíkszereda.

Székely Kinga 2009

Kulturális elemek jelenléte a reklámfilmekben. In: Kultúra – Kommunikáció – Innováció A KAB Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottságának konferenciája (szerk. Bodó Julianna – Kiss Adél) 2009 p.54-72

Székely Zsolt 2002

A Bodrogkeretúr – kultúra újabb emlékei a Székelyföldön. In: Erdélyi Múzeum, 2002/1-2. p.86-92.

Szőcs Lóránt 2006

Kimutatások a megye vidéki kultúrházainak tevékenységi köreiről, állapotáról és az önkormányzatok közművelődési tevékenységéről. In: Kultúrázók. Falusi kultúrotthonok Hargita megyében. (szerk. Ferencz Angéla) Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda. p. 16 – 36.

Tamás Anna-Mária 1999

A fafaragás a székely nép életében. In: Székelyföld 1999/2. (szerk. Ferenczes István). Pro-Print nyomda, Csíkszereda. p. 72 – 107.

Tivai Nagy Imre 1996

Emlékezés régi csíkiakról. In: Lapok a Székelyföld múltjából. Pallas Akadémia, Csíkszereda

Túrós Endre 1995

Mozaikkocka a csíksomlyói búcsúról. In: Miénk a tér? Szimbolikus térhasználat a székelyföldi régióban (szerk. Túrós Endre). KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja. Pro – Print könyvkiadó, Csíkszereda.

Vákár Katalin 1998

A gyímes fonáján varrott. (szerk. Mihálykó Éva) Pallas Akadémia, Csíkszereda.

Vámszer Géza 1996

Néprajzi, népművészeti, múzeumi és háziipari mozgalmak Csíkban a két háború között. In: Művelődés 1996/10. p.33-36.

Veres Péter 1995

Korond: kerámia. Haáz Rezső Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely.

Vöö Gabriella 1993

A falucsúfolás szokása a székelyeknél. In: Művelődés 1993/1. p.34-36.

Zoltán A. Biró – Julianna Bodó 1993

La pratique d'édification culturelle d'une région. In: Experimentets, Annual Bulletin of the Workshop for Anthropology and Communication. Volume 1.

*****2006**

Székelyföldi kulturális intézmények és szervezetek kapcsolati kultúrája. KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Csíkszereda.

*****2006**

Megyei Kulturális Intézményrendszer. Szerkezeti, működési javaslatok. Csíkszereda

*****2006**

Gyergyóremete. Helyzetkép, erőforrások, társadalmi igények. KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Csíkszereda

12. Anexe la evaluarea situației

12. 1. Sinteza interpretării cercetărilor privind funcționarea sistemului instituțional

Caracteristicile funcționării generale ale instituțiilor / organizațiilor

Pornind de la datele analizei, referitor la grupul instituțiilor din regiune, putem sublinia următoarele:

- ✓ Numărul de instituții este semnificativ, ceea ce înseamnă un punct de plecare pozitiv pentru politica de dezvoltare
- ✓ Instituțiile acoperă întreaga regiune
- ✓ Măsura și natura de diviziune juridică, organizațională și operațională înseamnă pe de o parte diversitate, care constituie un avantaj. Cu toate acestea, în spatele diversității stă principiul „fă-o singur” („do it yourself”), astfel cele mai multe elemente „își aleg propria lor cale”.
- ✓ Conform datelor de diviziune sectorială, distribuția instituțiilor în funcție de tipul localităților și al regiunii nu este echilibrată, fapt care trebuie ținut în prim plan în politica de dezvoltare.
- ✓ Datele de diviziune juridică arată că există multe unități neformalizate, ceea ce înseamnă fragilitate.

Capacitatea și practica instituțiilor de a atrage fonduri

În concluzie, din răspunsurile primite pot fi formulate anumite concluzii privind practica de atragere de fonduri în rândul instituțiilor regionale. În lumina răspunsurilor primite, datele din regiune arată că, conceptul și practica de atragere de fonduri sunt pe larg cunoscute de organizațiile culturale. Cel puțin în sensul că în regiune sute de organizații culturale atrag fonduri prin proiecte. Având în vedere faptul că în afară de câteva orașe zona este în esență mai mult o zonă rurală, această rată poate fi considerată mare.

Este de remarcat faptul că sumele atrase prin proiecte sunt semnificative, ele reprezintă chiar singura sursă pentru câteva organizații, dar au un rol important și în menținerea întregului sistem de instituții.

Valoarea și importanța mare a acestor subvenții se conturează și mai mult din opinia respondenților, acestea fiind chiar supraapreciate de aceștia. Acest lucru se referă în mod egal la fondurile în general și la fondurile atrase din Ungaria.

Practica de culegere de informații, nevoile informaționale în rândul instituțiilor

- Respondenții se informează în special din presa scrisă și din relațiile interpersonale (co-lucrători din domeniul culturii). Având în vedere că este vorba de o zonă periferică, aceste surse asigură doar accesarea unei cantități mici de informații. Buletinul informativ electronic a obținut o rată înaltă ca și prima mențiune, sugerând că cei care au acces la e-mail, au clasat pe primul loc acest canal.
- Cea mai importantă știre este cea care relatează despre evenimente regionale, urmat de informații privind licitațiile și proiecte. Acest lucru sugerează faptul că organizațiile culturale care operează în regiune știu foarte puțin despre munca celuilalt, cu toate că au mare nevoie de astfel de cunoștințe. Lipsește un furnizor regional care ar colecta și ar răspândi informațiile regionale către operatorii culturali.
- Privind formele recomandate de diseminare a informațiilor, buletinul informativ tipărit a ajuns pe locul întâi. Pe lângă aceasta, reuniunile personale periodice au primit o mențiune semnificativă. Această nevoie – similar nevoii indicate la punctul 2 – se referă la nevoia de a avea un centru regional de servicii. Mai mult de 50 la sută din cei intervievați ar dori să obțină informații cu frecvență săptămânală sau chiar mai des.

Așteptările instituțiilor privind formarea profesională și consultanța

- Răspunsurile – conform cărora mai mult de 80 la sută din instituțiile culturale care operează în regiune ar avea nevoie de consultanță specială – indică o nevoie semnificativă.
- Mai mult de 90 la sută din instituțiile și organizațiile interviuate consideră că formarea profesională este foarte importantă. Privind forma cursului – deși am cerut doar un singur răspuns –, o parte din respondenți au marcat mai multe variante. În opinia noastră acest lucru indică faptul că există o nevoie reală față de diferite tipuri de formare profesională. Practica în grup a obținut un număr mare de mențiuni, precum și cursul clasic de răspândire a cunoștințelor, acesta fiind

menționat pe locul trei. Un punctaj surprinzător de mic a obținut studierea individuală pe baza unui material pregătit (pe hârtie sau în format electronic). Acest lucru se explică parțial prin faptul că asemenea încercări sunt fără precedent în regiune.

- Privind conținutul cursurilor de formare necesare, organizarea de evenimente a primit cea mai înaltă mențiune, urmat de învățarea orientării și colectării informației. Printre primele mențiuni un număr surprinzător de mare a obținut cunoștințele de teritoriu. Acest lucru sugerează faptul că formarea propusă trebuie axată pe module practice și pe materiale de cunoștințe specifice zonei.
- În momentul de față respondenții dobândesc cunoștințe profesionale de la persoanele care lucrează în domeniul culturii. După cum am arătat mai sus, relațiile personale sunt surse foarte importante de informații. În comparație cu acesta, cunoștințele dobândite în cadrul formării profesionale sunt mai puțin importante din simplul motiv că numărul lor este limitat, iar aprecierea lor este destul de ambivalentă. De altfel, trei sferturi din respondenți nu a luat parte niciodată la formare profesională.
- Cel mai important criteriu al formării profesionale este considerat a fi cunoștințele exploatabile. O mare parte din respondenți sunt dispuși să plătească pentru aceasta, dar remarcă faptul că suma să fie redusă.
- Răspunsurile relevă o altă nevoie de importanță primordială, cea a pregătirii materialelor profesionale. Marea majoritate al respondenților încurajează acest lucru. Dat fiind faptul că în momentul de față nu există nicio bibliotecă în zonă care ar culege și ar difuza în mod regulat materialele legate de formarea profesională culturală, iar asemenea publicații pot fi cumpărate mai rar, apariția acestei nevoi se înțelege de la sine.
- Majoritatea respondenților ar dori să primească materialele profesionale în format tipărit. Cu toate acestea, apare și nevoia față de CD-uri și materiale electronice la aproximativ un sfert dintre respondenți. Acest lucru sugerează faptul că formele tradiționale sunt binevenite (materiale tipărite, activități de grup), dar este oportun și pregătirea materialelor în sistem e-learning.

Cultura relațională a instituțiilor

Importanța relațiilor, a imaginii, a publicității este cunoscută și recunoscută în rândul respondenților. Deocamdată nu există legătură între recunoașterea nevoii de cultură relațională și activitățile destinate dezvoltării acestei culturi. Este caracteristic ambivalența specifică provenind din înserție locală: formalizare și încapsulare locală, sprijin local.

Caracterul local este extrem de puternic, supraapreciat în rândul organizațiilor și instituțiilor culturale din zonă, și, în unele cazuri, este chiar bariera construirii eficiente a relațiilor și a managementului relațional.

Acțiuni ce trebuie întreprinse: în primul rând este nevoie de conștientizarea situației ambivalente în rândul operatorilor culturali din regiune și în al doilea rând este nevoie de dezvoltarea unui program care îmbunătățește practica actuală.

12. 2. Interpretarea situației din perspectiva elitei

În interpretarea situației culturale regionale un rol distinctiv a are elita din conducerea instituțiilor care beneficiază de sprijin guvernamental sau local. Interveniurile efectuate în cadrul programului de cercetare din acest domeniu (sub coordonarea lui Oláh Sándor) ne dezvăluie niște imagini complexe, uneori contradictorii.

Față de situația de după 1989, astăzi, în județul Harghita operează instituții culturale funcționale, desfășurând activități de calitate. Condiția prealabilă a bunei funcționări este în multe cazuri existența și activitatea de coordonare al unui specialist care stabilește direcția activităților instituției și implicit știe să creeze o imagine pentru instituție.

După cum reiese din interviuri, organizarea funcționării instituțiilor este o sarcină foarte dificilă pentru că pe lângă menținerea „culturii înalte” scopul lor este accesarea publicului larg în așa fel încât produsul creat să fie evaluabil prin criterii artistice și tehnice. Satisfacerea nevoilor culturale ale regiunilor mai restrânse cade de asemenea în sarcina instituțiilor, așa cum se reflectă din extrasele de interviuri de mai jos:

„Ne numim teatru călător. Gheorgheni este un oraș mic, un spectacol la sală mare – avem aproape 400 de locuri în sală – poate fi prezentat de maxim trei sau patru ori într-un sezon. Orașul nu poate suporta mai mult. Un spectacol de studio poate fi prezentat doar de cinci sau șase ori, de aceea trebuie să călătorim mult. Pentru noi este firesc să ne prezentăm spectacolele și în orașele vecine, precum Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Sfântu Gheorghe. Încercăm să ajungem și la Târgu Mures, Cluj Napoca (...) Desigur, jucăm și în satele vecine mai mari – Ditrău, Remetea, Ciumani – în cazul în care spectacolul poate fi prezentat și sătenilor. Interesant este că am ținut o prezentare de teatru de mișcare și în Ditrău (...)” – Béres László, directorul Teatrului Figura Studio, Gheorgheni

„Avem programe diverse, programe tradiționale, de folclor, dar există și programe care își au originea în legendele maghiare. Ne pregătim programele pentru diverse tipuri de spectatori, diverse mentalități. Trebuie să ascultăm și nevoia publicului (...). Acesta a fost cel mai firesc și cel mai instinctiv lucru, mereu am fost de părere că trebuie să acceptăm toate invitațiile chiar și fără remunerare. Noi încercăm să găsim o soluție, dacă nu există nicio posibilitate financiară din partea gazdelor, dar există un

public care dorește să ne vadă, noi încercăm să-l întâlnim, și să intrăm în legătură directă cu publicul.” – András Mihály, director general, director artistic al Ansamblului Național-Popular Secuiesc „Harghita”

„Practic, noi trebuie să deservim locuitorii orașului. Noi însă deservim o zonă mult mai largă, ca un fel de instituție informală regională. De exemplu, locuitorii din Porumbeni sau Mugeni nu se vor deplasa în Miercurea Ciuc să caute o revistă, un ziar, o lege sau o carte. Acești oameni vin la noi, iar noi îi deservim în sala de lectură, dar pot și împrumuta cărți (..)” – Dr. Hermann Gusztáv Mihály, directorul Bibliotecii Municipale Odorheiu Secuiesc.

Pe lângă deservirea sectorului cât mai larg al societății, persoanele intervievate au formulat și nevoia de a păstra un nivel profesional, ceea ce poate fi o sarcină extrem de dificilă în condițiile actuale de schimbare rapidă în lume. Având atâtea variante de alegere, este puțin probabil ca și clientul să descopere adevărata valoare. Instituțiile culturale trebuie să pornească la luptă împotriva produselor care inundă piața.

„Deschidem către public pentru că suntem aici, pentru că suntem legați de societate, avem nevoie de feedback-ul social. Actorul, dansatorul, artistul plastic care creează un produs, întotdeauna are un ochi pe public, cum acesta înțelege, cum acceptă ceea ce facem noi, dar întotdeauna există un prag sub care nu poți merge.” – Márton Árpád, pictor, Miercurea Ciuc.

Un alt mesaj care trebuie menționat este legat de sprijinul material și spiritual de care beneficiază instituțiile. Majoritatea managerilor instituțiilor s-au plâns de faptul că guvernul, instituțiile de stat nu susțin cultura în mod corespunzător, după cum reiese și din extractul de mai jos.

„Nu este deloc important, e doar o povară. Teatrul, biblioteca, muzeul sunt toate o povară. Ei cred că aceste instituții ar trebui să fie auto-finanțatoare. Deci ei oferă un sprijin minim din care managerii iscusiți ar trebui să administreze toată instituția. Ei cred că dispunem de o infrastructură așa de bună încât ne putem finanța singuri. Deci aici vor să ajungă liderii noștri. Dar nu-și dau seama că, cultura este un „parazit, un biofit, un rău necesar”, este o entitate care are nevoie de bani. Deci cultura nu produce bani. Cultura creează valoare și nu bani, fapt pe care ei nu pot înțelege. Ei vor întotdeauna ca o entitate culturală să fie orientată spre profit.” Csergő Tibor, directorul Muzeului Tarisznyás Márton din Gheorgheni.

Remediarea problemelor financiare ale instituțiilor culturale nu poate fi așteptată nici din sfera antreprenorilor locali: „Lipsește un grup de antreprenori care ar sprijini cultura. Nouăzeci la sută din

oamenii de afaceri nu cheltuiesc pe cultură pentru că nu văd o sursă de profit, nu-i văd sensul. Grupul oamenilor nou îmbogățiți care s-a format după anii nouăzeci, nu plătește pentru cultură.” – Csergő Tibor, directorul Muzeului Tarisznyás Márton din Gheorgheni. Desigur, au fost și unele opinii contrare, Lőrincz Zsuzsánna, directorul Fundației Artera de exemplu a enumerat mai multe firme dintre susținătorii Fundației.

De asemenea, mulți au afirmat că se luptă cu lipsa de competențe, principala cauză fiind insuficiența resurselor financiare.

„Am avea nevoie de un expert permanent, un referent de etnografie cu care să avem o relație zilnică și care ne-ar îndruma într-o direcție profesională de încredere, pentru că de multe ori suntem nedumeriți în problemele de profesie. Ar fi necesară formarea profesională a membrilor fundației. În acest scop am și scris un proiect, mai târziu vom vedea decizia în acest sens.” – Lőrincz Zsuzsánna, directorul Fundației Artera, Odorheiu Secuiesc.

Cu toate acestea, este nevoie de dezvoltarea profesională atât a conducătorilor cât și a personalului, dar există de asemenea constrângeri financiare sau de timp.

„Nu am timp pentru formarea mea profesională, un conducător ar trebui să aibă timp să se dezvolte. M-am dus la Pécs, m-am înscris la Facultatea de Management Cultural, am terminat un an, după care puteam să continui. Singura problemă era că nu puteam utiliza acasă ceea ce m-au învățat acolo (...). Totuși ar trebui să am mai mult timp pentru formare, pentru că am idei, și sunt convins că dacă eu mă dezvolt, se dezvoltă și instituția. Formației de dans i-ar face bine să iasă undeva, să petrecă o lună sau o săptămână cu recreere activă. Să se antreneze, să iasă la aer sărat și la aer de munte, să se trateze în ape curative, să se odihnească, să se recupereze, pentru că eu știu că stresul pe care îl îndură este prea mult.” – András Mihály, director general, director artistic al Ansamblului Național-Popular Secuiesc „Harghita”

Instituțiile de asemenea și-au asumat un rol educativ, mulți conducători consideră că sunt responsabili de educarea unui public cunoscător. Activitatea fundațiilor, ale teatrelor, ale bibliotecilor, ale formațiilor de dans popular exemplifică foarte bine acest lucru. Prin educarea copiilor în acest spirit, va lua naștere o nouă pătură socială, care va avea nevoie și va manifesta interes pentru „produse” culturale de înaltă calitate.

„Lumea de astăzi este foarte diversă, nu poți privi lucrurile în alb-negru, răspunsul la această întrebare nu este atât de simplu să luăm de exemplu posturile de radio, există posturi publice și

comerciale. Posturile de radio comerciale difuză muzică pentru a umple timpul dintre cele două anunțuri plătite. Acestea sunt ascultate de majoritatea oamenilor. Dacă asemenea programe ne modelează gusturile, avem o mare problemă. Nu poți avea încredere deplină în alegerea publicului, de aceea există instituții publice, cum este și Ansamblul Național Popular Secuiesc Harghita, cu scopul să educe publicul, să-i modeleze gustul (...). Acum suntem pe departe mult mai eficienți în educație, avem aproape două mii de copii în regiune. Nici o trupă nu are o asemenea rază de acoperire într-un asemenea sistem în care funcționăm noi. Acești tineri sunt în principal dansatori non-profesioniști, dintre ei se va forma publicul nostru viitor.” – András Mihály, director general, director artistic al Ansamblului Național-Popular Secuiesc „Harghita”

„Mie-mi place să spun că obiectivul este de a dezvolta obiceiuri de a merge la teatru, ca fiecare generație, fiecare categorie socială să aibă obiceiul de a merge la teatru, și să lărgim cercul oamenilor care au nevoie de teatru. Ei bine, teatrul pe lângă experiența estetică are și un rol de organizare socială, de mobilizare a comunității.” – Parászka Miklós, director general, director artistic, regizor principal al Csíki Játékszín.

Este demn de remarcat faptul că există o cooperare între instituții din aceleași sectoare din județ. Următoarele detalii justifică această remarcă:

„Pe lângă spectacolele experimentale, noutatea sezonului este abonamentul de teatru. Dintre cele patru spectacole ale abonamentului, o operetă trebuia cumpărată din start, celelalte trei spectacole vor fi realizate de noi, pe lângă cele două spectacole de teatru vizual și de mișcare. Este cazul cu capra și varza, în viitor vom încerca să realizăm două spectacole și să cumpărăm restul. În mod evident, încercăm să selecționăm aceste spectacole distractive ca să putem oferi producții de înaltă calitate.” – Béres László, directorul Teatrului Figura Studio.

„În momentul de față cred că avem o relație bună în județul Harghita. De mai mulți ani avem abonamente comune pentru copii, anul acesta am inclus spectacolul Teatrului Csíki Játékszín (cu titlul *Az ember tragédiája*) în abonamentul pentru tineret, i-am invitat în teatrul nostru.” – Nagy Pál, directorul Teatrului Tomcsa Sándor din Odorheiu Secuiesc.

„Dintre cele cincisprezece expoziții nu au fost realizate toate din surse proprii, am avut și expoziții invitate. Am încercat să acoperim și să mobilizăm cercul vast de interese ale locuitorilor din orașul Gheorgheni. Una era expoziția de arme care a fost adusă de la Muzeul Secuiesc al Ciucului și care este o expoziție comună a muzeelor județene din Harghita, deoarece diferitele arme care apar la această expoziție, fac parte din colecțiile muzeelor județene. Partea grea a fost realizată de către colegii din

Miercurea Ciuc, deoarece ei au restaurat armele, acolo s-a născut și ideea expoziției. Am mai adus o expoziție din zona de sus a ținutului Trei Scaune, și anume expoziția de veșminte care devine din ce în ce mai mare și mai frumoasă cum ajunge de la un oraș la altul. Expoziția a pornit din Târgu Secuiesc cu veșminte din ținutul Trei Scaune din sfârșitul secolului XIX, a venit la Gheorgheni unde a fost completată cu frumoasele veșminte locale, apoi a ajuns la Miercurea Ciuc, unde iarăși a fost lărgită, iar acum este în Odorheiu Secuiesc, la fel completată cu veșminte locale. Deci avem expoziții comune.” – Csergő Tibor, directorul Muzeului Tarisznyás Márton din Gheorgheni.

Completând cele de mai sus, este necesar de menționat că un număr de intervievați au subliniat faptul că au relații bune nu doar cu instituțiile din aceleași sectoare, ci cu toate instituții culturale care operează în regiune. Gyarmati Zsolt, directorul Muzeului Secuiesc al Ciucului menționează că au o cooperare foarte bună cu instituțiile de învățământ, dar exemple similare au fost menționate și de celelalte instituții.

Rezumând cele de mai sus, se poate spune că pe lângă dificultățile enumerate, instituțiile culturale selectate se pot lăuda cu realizări profesionale semnificative. De asemenea, ei își asumă un rol important în consolidarea identității locale, în revigorarea și medierea tradițiilor populare.

12. 3. Abordarea economică a culturii – model analitic (Regiunea Sóvidék)

Observație: Considerăm că acest model poate fi utilizat și în celelalte microregiuni ale județului (microregiunea Ciuc, Gheorgheni, Odorhei, Toplița), nefiind o problemă de etnie, ci o abordare culturală.

Analiză: potențialul de resurse culturale în microregiune

Acest studiu are în vedere acel set de valori culturale din microregiunea Sóvidék care ar putea contribui la implementarea locală a modelului economic de cultură, dezvoltat de Christopher Ray. Obiectivul studiului este în primul rând înșiruirea acestor valori, și definirea stării în care se află aceste valori culturale din perspectiva economiei de cultură (...). În fiecare regiune există două astfel de seturi care pot fi gestionate. În primul grup am inclus acele resurse interne care cu toate că au valoare importantă, fac parte din ce în ce mai puțin sau deloc din conștiința publică locală. În al doilea grup au fost incluse acele resurse care pot fi regăsite în zona respectivă, dar sunt parte integrantă a identității locale, deci localitatea sau chiar zona întreagă se poate identifica cu valorile culturale respective. (...) Acest buletin conține doar o listă a valorilor culturale, subliniind astfel rezervele de resurse culturale ale zonei (...)

Elemente care nu apar în structura de identitate locală

Corund

mina de aragonit și împrejurimile sale – locul de exploatare a aragonitului are o suprafață mică (câteva hectare), este o rezervație geologică și biologică (plante rare). Stâncile de aragonit la locul de exploatare, izvorul sărat sunt interesante și spectaculoase. Nici conștiința publică locală, nici turismul nu arată interes față de acest loc. În locul fostei fabrici de prelucrare a aragonitului, astăzi se află un atelier de reparații auto.

legendele locale – în vecinătatea directă a comunei se află mai multe formațiuni naturale (Calul lui Firtos, Piatra cu gaură, Cetatea Tartód), care pot fi asociate cu legende locale. Meritul culegătorilor (a se vedea Benedek Elek) acestor legende secuiești este că aceste legende mai trăiesc în conștiința publică. Ele sunt cunoscute și citate în comunitatea locală. Locațiile nu fac parte din spațiul cultural local.

cultura arhitecturală – 90% din locuințele comunei au fost schimbate după 1960, în urma creșterii industriei de ceramică. Cu toate acestea, structura caselor și a curților țărănești tradiționale a fost păstrată

în număr semnificativ. Ele însă vor dispărea complet în procesul de continuă modernizare a satului. Ele apar mai mult ca un motivare de rușine și nu ca valoare. Mai există câteva exemplare ale tipurilor de locuințe cu împărțire în două sau cu împărțire în trei cu verandă și cu un singur etaj, precum și al tipului împărțit în trei, cu verandă și cu două etaje caracteristic familiilor bogate. În unele case se mai pot vedea și divizarea și utilizarea curții în mod tradițional.

izvoare minerale și cultura de apă termală – Există trei izvoare de apă minerală în afară de izvorul Árcsó (Fingó, Cseredomb, Szőlómál, Dió), la care s-au legat o serie de elemente ale stilului de viață în deceniile precedente (cărarea apei cu căruțe, socializarea copiilor, modele de utilizare a apei minerale etc). Apele minerale sunt acum utilizate într-o măsură limitată, dar nu mai joacă un rol decisiv în stilul de viață al locuitorilor. Cei din afara comunei nici nu mai cunosc izvorul de la Cseredomb care are efecte terapeutice extraordinare.

cultura gastronomică – comuna a păstrat foarte puține elemente din cultura de alimentare tradițională țărănească (tipul alimentelor, metode de gătit, condimentare, setul de ustensile de bucătărie, modul de a pune masa, rolul membrilor familiei la masă, atitudini în timpul mesei, producția de alimente de casă, coacerea pâine etc). Cunoștințele și amintirile în acest domeniu sunt însă extrem de vii.

silvicultură, turism în pădure – Fauna pădurilor din apropierea comunei ar putea juca un rol important în diversificarea unor elemente ale turismului rural.

Praid

salina de suprafață: fostul loc de extragere a sării de suprafață care poate fi o atracție de artă decorativă și turistică după efectuarea unor construcții potrivite.

cultura gastronomică – Elementele culturii de întâlniri tradiționale tipic țărănești dispar din viața comunității, dar memoria lor mai păstrează aceste valori locale. Aceste valori ar putea funcționa ca o resursă locală importantă și valoroasă.

patrimoniu construit și autogospodărire – idealul și normele sistemului de autogospodărire familială dispore încet din viața comunității, însă stilul de viață de azi mai păstrează anumite elemente din perioada premergătoare schimbării de regim.

cultura arhitecturală – în urma valurilor puternice de modernizare, imaginea satului se schimbă radical. În prezent ea mai păstrează anumite elemente ale stilului de viață tradițional țărănesc prin structura

caselor și a curții. Dacă în viitorul apropiat un proces atent planificat nu împiedică dispariția lor, există temeri că această valoare culturală caracteristică nu numai acestui sat, o să dispară complet din această comună.

turism ecologic – există numeroase terenuri forestiere în zona satului ale căror valori (o varietate de floră și faună), nu au fost încă exploatate în mod organizat.

Sovata

mocănița – linia de cale ferată îngustă între Praid și Târgu Mureș, care a fost închisă circulației începând cu anii 1980. Este o atracție arhitecturală și de istoria circulației podul de cale ferată construit cu tehnica de viaduct deasupra orașului, din care există doar câteva exemple la nivel național.

Atia

stil de viață specific și cultura de arhitectură – datorită distanței relativ mari de la drumul principal, caracteristicile stilului tradițional de viață țărănești au rămas semnificativ mai intacte decât în celelalte sate din microregiunea Sóvidék. Turismul periodic din ultimii ani nu prezintă în mod special o amenințare imediată la aceste valori culturale, dar reducerea constantă a populației, după introducerea colectivizării, contribuie la amortizarea acestor valori culturale.

obiceiuri alimentare – numeroase elemente din bucătăria tradițională țărănească sunt și astăzi o parte integrantă a vieții de zi cu zi.

mediu, turism ecologic – datorită locației există valori de mediu semnificative în apropierea satului. Elementele de mediu variate și bogate (calitatea aerului, floră, faună, posibilități de excursii), dispun toate de o valoare culturală semnificativă.

Ocna de Jos, Ocna de Sus

stilul de viață specific – elementele autogospodăririi tradiționale țărănești pot fi găsite și azi. Elementele vieții civilizate expulzează în mod constant aceste valori, dar conservarea, revigorarea lor nu este o sarcină imposibilă.

turismul ecologic – varietatea florei și faunei tipice regiunii, nenumăratele posibilități de recreere și turism încă nu reprezintă o valoare culturală pentru locuitorii din zona Sóvidék, a cărei exploatare ar putea contribui la schimbarea stilului de viață din sat.

Elementele culturale prezente în conștiința locală

Corund

monumentul limbii materne – construit cu sprijinul satului înfrățit, sculptura simbolizează unitatea maghiarilor din Bazinul Carpatic. Sculptura se află în centrul satului, dimensiunea și natura sa depășesc dimensiunea unei localități rurale. Conform concepției este și un loc de comemorare și pietate.

monument de 1848 și sărbătorirea de 15 martie – monumentul a fost ridicat în anul 1948 de către un sculptor renumit, Benczédi Sándor. Până în anul 1989 nu a avut niciun rol în viața satului. În 1989, după schimbarea regimului comunist, monumentul și împrejurimile sale au devenit locul ceremoniei de comemorare de 15 martie. Este situat în inima satului vechi.

cruci procesionale la răscruce de drumuri – locuri care conservă amintirile stațiilor procesiunii de Ziua Domnului, procesiunea condusă de preot s-a oprit în fața crucilor așezate în intersecțiile mai importante. În ultimele decenii, procesiunea rămâne în interiorul curții bisericii, crucile sunt decorate de locuitori.

columna Bandi Dezső – monument inaugurat în anul 2005 în cadrul unui eveniment festiv, ridicat în memoria unui etnograf, Bandi Dezső. În a doua jumătate a anilor 1960 el a jucat un rol important în dezvoltarea satului bogat de simboluri a ceramicii populare din Corund, cunoscut și azi. (Educația fetelor și femeilor pictori, difuzarea modelelor decorative, educația personală a poporului.)

monumente cioplite din lemn în curtea bisericii Unitariene – la inițiativa asociației culturale locale, după anul 1989 a fost ridicat câte un monument cioplit din lemn în memoria tuturor personalităților care au servit în biserica din Corund, și care de asemenea s-au ocupat de funcționarea școlii din Corund. Această mișcare a început în anii '80, atunci când la aniversarea a 300 de ani a școlii din Corund au apărut primele studii din istoria școlii și s-a organizat prima comemorare. Stâlpii de lemn însă puteau fi ridicate abia după 1989. Ele sunt așezate unul lângă altul pe o suprafață mică în curtea bisericii.

stâlp din lemn cioplit în memoria martirilor / participanților din 1848 – cercetările de arhivă de după 1989 au relevat numele locuitorilor din Corund implicați în luptele din 1848. Stâlpii au fost ridicați în centrul nou, în grădina din fața școlii, dar nu există practici regulate de comemorare.

Árcsó ca locație – în primul rând are valoare monografică puternică, a funcționat ca stațiune balneară în perioada interbelică. În anii 1940, copacii parcului au fost tăiați și vânduți, clădirea a fost demolată. În memoria localnicilor imaginea mentală a stațiunii din Árcsó și tradiția verbală a culturii balneare ocupă un loc semnificativ. În anii 1970 s-a construit un han care a devenit locul popular pentru picnicurile de duminică ale sătenilor. În a doua jumătate a anilor '70 aici au fost organizate o serie de târguri de ceramică din Árcsó.

târg de ceramică – primul târg de ceramică din Árcsó a fost organizat în anii '70, este un eveniment folcloric mediatizat pe scară largă atât pe plan regional cât și în Ungaria. Târgul a suferit câte o încercare de schimbare (au încercat să-l mute în centrul satului), dar acesta se organizează anual și în zilele noastre. În contextul mai multor evenimente noi care se organizează în regiune, târgul de ceramică din Árcsó a mai pierdut din importanță.

hramul catolic – hramul catolic din ultimele două decenii a devenit un eveniment abia diferit de o zi de duminică obișnuită. Având în vedere că o treime a populației este de religie unitariană, hramul catolic nu funcționează ca o sărbătoare locală.

Ziua satului, festivalul berii – Ziua satului a apărut cu câțiva ani în urmă în viața satului, după ce acest tip de eveniment s-a răspândit în toată regiunea. Data organizării este luna august. Evenimentul-cheie este festivalul berii. Evenimentul se completează de obicei cu o serie de evenimente sportive și alte programe de divertisment.

asociația culturală – asociația marchează viața culturală a localității, a fost înființată în anul 1990, cu participarea intelectualilor locali. Asociația organizează Târgul de ceramică din Árcsó, publică o revistă literar-culturală, se ocupă cu problematica regiunii Sóvidék, apare în mod regulat de mai mulți ani, și se distribuie și în afara comunității. Asociația a publicat și o serie de cărți cu lucrări științifice despre regiunea Sóvidék (monografie, botanică, folclor etc). Asociația joacă un rol important în menținerea locurilor comemorative, în ridicarea monumentelor și stâlpurilor de lemn cioplite, în organizarea de evenimente simbolice.

Hazanéző – este titlul revistei Asociației Culturale în care se publică trimestrial scrieri privind întreaga regiune Sóvidék. Se publică în Corund, și se distribuie în întreaga regiune. În revistă apar diferite lucrări literare, de specialitate, științifice.

bazar permanent – pe strada principală nouă a satului, care este, de asemenea, drumul principal cu semnul Târgu Mures, Miercurea Ciuc, după anul 1989, au apărut soluții de arhitectură care au transformat o parte a fațadei caselor în magazine de artă populară.

Muzeul satului – există de mai multe decenii. Este o căsuță cu două camere foarte mici, cu un material de expoziție foarte modest care prezintă instrumentele de olărit și de uz casnic tradiționale.

meșteri renumiți – există cel puțin o duzină de meșteri de olărit ai căror nume și activitate este recunoscută în rândul sătenilor – în special pentru participarea lor în târguri, și pentru apariția lor în ziare, fiind subiectele unei mediatizări conștiente de durată. Ei participă și la alte expoziții, vizitatorii care ajung în sat – majoritatea străini – îi știu după nume și îi caută ca să cumpere numai de la ei, și, prin urmare ignoră chiar linia de expoziție spectaculoasă din strada principală. Ei au fost cu adevărat renumiți înainte de 1989, în ultimul deceniu însă s-a redus mediatizarea acestor persoane. În afară de câteva persoane ei nu mai sunt în centrul atenției, nu apar în ziare etc.

olăritul ca stil de viață – satul este cel mai important centru de olărit din Transilvania, este pe larg cunoscut de către mii de turiști care vizitează satul pentru ceramica renumită. Datorită caracterului eclectic al târgurilor contemporane, Corund înseamnă o serie de expoziții de produse de artă populară și produse conexe (produse cioplite, țesături de casă, produse de marochinerie, de nuiete, etc.). Un segment special este cultura uneltelor, comoara de simboluri decorative și ordinea specifică de activitate (utilizarea spațiului, a timpului).

meșteșugul de iască – unele familii se ocupă de zeci de ani cu arta de iască. Această tehnologie și aceste produse au primit puțină atenție în „umbra” olăritului. La târgul din Árcsó un singur meșter reprezintă pe toți artiștii de iască în fiecare an.

întâlnirea anuală a scriitorilor din Sóvidék (nu mai există) – având în vedere faptul că cel puțin o duzină de scriitori, poeți, ziariști, pedagogi au provenit din această zonă, au fost mai multe valuri de încercări de a organiza un eveniment care ar invita toate aceste personalități într-un cadru festiv. Acest tip de eveniment nu mai există astăzi.

tradiția „culturii” de aragonit – aici se află singurul zăcământ de aragonit din Transilvania, deja epuizat. În perioada interbelică a fost exploatat și prelucrat la nivel local, iar produsele au fost pe larg căutate, chiar și până la Budapesta. Amintirea extracției și a prelucrării încă trăiește viu în memoria localnicilor. Despre perioada de producție István Lajos a cules și a realizat scurte descrieri, o serie de amintiri care conțin și curiozități tehnologice de ordin istoric. Obiectele, instrumentele folosite nu au fost colectate.

biserica unitariană – este singurul monument oficial din sat. În prezent nu este o destinație turistică.

cultura morii – în localitate au funcționat mai mult de o duzină de mori (pentru măcinat cereale sau vopsele) cu setul de unelte și ordinea de activități aferente. Unele unelte au supraviețuit, dar nu mai funcționează în forma lor tradițională.

Praid

casa memorială Áprily Lajos – a funcționat și înainte de 1989, a fost înființată la sfârșitul anilor '60 când i-a fost dat curs liber construirii identității culturale româno-maghiare (Mikes Kelemen, Benedek Elek, Tompa László, Tamási Áron, etc.) Importanța simbolică a acestor case memoriale a scăzut după 1989, deoarece trebuia să împartă rolul simbolic de susținere a identității minoritare cu o serie de alte inițiative.

cultura băii sărate – este foarte strâns legată de identitatea localității, de mai multe decenii. Reprezintă cea mai importantă atracție turistică pe lângă salină. Activitățile și discursurile legate de băile sărate sunt semnificative la nivel local și microregional, iar în acest sens Praid este un punct focal pe harta mentală a zonei.

salina – este foarte strâns legată de identitatea localității de mai multe decenii. Activitățile și discursurile legate de salină sunt semnificative la nivel local și microregional, iar în acest sens Praid este un punct focalizator pe harta mentală a zonei.

Rolul salinei în identitatea locală însă s-a schimbat în mod semnificativ în ultimele decenii. Inițial, a servit numai scopul „turismului școlar” (a fost aproape obligatoriu la programele organizate pentru elevi). În anii 80 salina a fost renumită datorită vizitelor cu scop terapeutic, iar începând cu anii 90 a devenit cea mai importantă atracție turistică în sensul literal al cuvântului (liturghia în salină, programe culturale, etc). La salină se poate ajunge și cu autobuze turistice.

monumental de 15 martie – este situat în centrul satului, este un simbol al apartenenței la comunitatea maghiară. După 1989 a devenit elementul central al comemorării anuale.

cetatea Rabsonné – legenda locală legată de un loc istoric care încă trăiește în memoria sătenilor, dar ruinele cetății nu intră în destinația niciunui sejur cultural sau turistic.

festivalul anual de fanfară – are o tradiție de mai multe decenii, a fost parte a seriei de festivități județene încă înainte de 1989.

Festivalul sarmalelor din ținutului Secuiesc – organizat în fiecare an începând din 2001, cu un cerc de mediatizare cât mai larg. Scopul a fost crearea unei sărbători unice, regionale, astfel regiunea s-a îmbogățit cu un nou element cultural unic.

Ziua satului – după schimbarea de regim, s-a dezvoltat o modă de a organiza ziua satului în mai multe localități. Evenimentul este legat de festivalul de bere, evenimente sportive, evenimente în aer liber, și se încheie de obicei cu o petrecere cu dans a tinerilor.

tradiția extracției de sare, a istoriei industriei – în salina din Praid se găsesc azi diverse unelte miniere vechi, figurine sculptate din sare prezentând metodele de exploatare vechi.

Sovata

cultura băii sărate – s-a dezvoltat în jurul Lacului Ursu în ani '20-'30. A fost destinat mai mult turiștilor, și nu localnicilor, fiind o variantă unică a culturii balneare clasice central-europene. În locul băilor destinate oamenilor mai săraci, azi s-au înălțat hoteluri (Baia Géra). Datorită procesului de urbanizare, au rămas mult mai puține valori tradiționale aici decât în alte localități.

casa memorială literară Peteley István – după schimbarea regimului, în cadrul proceselor de ocupare spațială simbolică s-au ridicat monumente de diferite forme, subliniind atracțiile locale. Casa memorială Peteley István este una dintre ele.

Atia

hramul satului – sărbătoare religioasă, organizat o dată pe an, în a două duminică a lunii august. A fost cea mai importantă sărbătoare și o ocazie bună ca locuitorii emigrați după colectivizare să se întoarcă acasă pentru o vizită. Astăzi, deși puternic estompat, este încă cea mai importantă sărbătoare din localitate.

biserica – biserica de azi a fost construită în locul bisericii distruse în timpul invaziei tătare, și-a sărbătorit recent aniversarea a 200 de ani de la construire. Timp îndelungat a avut un rol important și în viața sătenilor din vecinătate, până când au reușit și ei să-și construiască biserici proprii.

cruci – sunt stațiile importante a procesiunii de ziua Domnului. Astăzi, procesiune nu se mai organizează, dar crucile sunt îngrijite, decorate de locuitori.

monument din al Doilea Război Mondial – așezat în centrul satului, pe care este afișată lista persoanelor care și-au pierdut viața în cel de al Doilea Război Mondial. În plus, este locul central al sărbătorilor mai importante (de exemplu, comemorarea de 15 martie).

pomicultură (vișine) – cultivarea și prelucrarea vișinelor și a prunelor este faimoasă la scară regională. Această cultură de producție și prelucrare la nivel casnic este specific tuturor zonelor rurale, dar în această microregiune Atia a fost cel mai faimos, și-a și păstrat această tradiție (prune uscate, țuică de prune).

Ocna de jos, Ocna de sus

bisericile – deși nu sunt considerate monumente, au un rol semnificativ în viața religioasă și culturală a satului. Curtea bisericilor oferă spațiu mai multor evenimente, nu doar ceremoniilor religioase.

crucile – marchează stațiile importante ale procesiunii de ziua Domnului. Astăzi, procesiunea nu se mai organizează, nici în celelalte localități, dar crucile sunt îngrijite.

Valea lui Pavel

hramul – localitatea fiind relativ izolată, hramul este cea mai importantă sărbătoare religioasă locală.

Ziua satului – de la mijlocul anilor 1990 a crescut cererea socială față de aceste evenimente, de atunci și Valea lui Pavel organizează Ziua satului, o dată pe an. Evenimentul inițial era foarte mic, acum atrage un public din ce în ce mai larg.

Fântâna Brazilor

hramul – singura sărbătoare religioasă a satului, organizat o dată pe an.

Elemente culturale regionale care nu au legătură cu localități

Asități trăiesc doar în memorie acele *meșteșuguri populare* ale căror scop a fost asigurarea subzistenței familiei, și ale căror unelte pot fi greu reconstruite acum: prelucrarea cânepei (melitul, pieptănatul,

urzitul, torsul), filarea și roțile de filare, țesut și războaie de țesut. Aceste meșteșuguri populare ar putea fi reconstruite printr-un efort nu foarte mare.

trei sălașe: aceste așezări s-au dezvoltat ca popasuri pentru satele din văi, și mai târziu au devenit independenți. Acestea se află pe platouri înalte comparativ cu satele din regiune. Specificul lor constă în faptul că aceste așezări risipite au scăpat de colectivizare, și prin urmare, caracteristicile stilului de viață tradiționale țărănești de autogospodărire (utilizarea timpului, folosirea spațiului, dezvoltarea spațiului de locuit, echipamente de producție, credințe, etc) au supraviețuit mai mult decât în celelalte așezări non-agricole.

Pe lângă acestea, este caracteristică ordinea în care se exevută aceste activități și cultura uneltelor legate de exploatarea pădurilor. Peisajul natural – în afară de liniile electrice – a rămas intact. După 1990, au apărut și aici procesele care vizează construirea identității locale. Înainte de 1989 acestea s-au limitat aproape exclusiv la un singur hram. După 1989, în principal datorită inițiativei preoților, s-a lărgit cercul activităților care au avut ca scop consolidarea identității: monumente, sărbători naționale, ziua satelor, numirea școlii.

cultura umorului: tachinare. Povestiri umoristice, evocarea amintirilor haioase, practici efective de tachinare.

cultura dansului și a muzicii populare

forme sociale de organizare (instituții) pentru rezolvarea sarcinilor comunitare: comunitate de avere, organizație pentru controlul pășunatului animalelor, forme de asistență și solidaritate reciprocă.
elemente tradiționale și noi ale culturii sărbătorilor tradiționale și laice: nuntă, botez, rituri funerare, reuniunea generațiilor etc.

Sintetizând, putem afirma că regiunea Sóvidék dispune de o serie de resurse culturale care fac parte într-o anumită măsură din identitatea locală, ceea ce este un factor foarte important din perspectiva economiei culturii. Cu toate acestea, relația cu valorile culturale ale localităților din microregiunea Sóvidék nu este aceeași cum apare în modelul relațional prezentat de Christopher Ray. Principalul motiv constă în planificarea neconștientă. Cu toate acestea, putem afirma că Sóvidék dispune de resurse culturale – și de un set relativ bogat de valori culturale – care pot fi valorificate din perspectiva economiei culturii. (...)

13. Anexe la recomandări legate de politica de dezvoltare

13.1. Metodologie de analiză, set de criterii

I. Analiza situației: domenii, tematici

- publicații profesionale culturale referitoare la regiune
- cercetări profesionale culturale, nepublicate, referitoare la regiune
- extracte de subiect cultural din alte cercetări (ex. Mozaik 2000, Foresight, ...)
- alte proiecte de cercetări cu subiect cultural (de ex. Proiectul de identitate locală, Colecția de simboluri, Folosirea simbolică a spațiului)
- materiale de politici de dezvoltare (strategii locale de dezvoltare)
- lista de evenimente județene
- lista instituțiilor culturale județene
- planuri de lucru și rapoartele anuale ale instituțiilor Consiliului Județean
- analiza practicilor de licitații și proiecte județene
- prelucrarea interviurilor cu manageri
- materiale de la forumuri, ateliere, conferințe
- analiza materialelor de presă
- materiale de branding, PR
- inventare locale microregionale de economia culturii
- programe și materiale de formare cu subiect cultural
- materiale de la evenimente profesionale

II. Analiză funcțională (caracteristicile importante ale funcționării sistemului, în funcție de componente și moduri de funcționare)

Unități de analiză

- elementele rețelei instituționale
 - subordonare administrației locale, altele
 - grup formal și informal
- agenți (persoane)
 - creatori
 - experți
 - formatori de opinie;
 - actori în procesul decizional cultural
- evenimente
- locuri culturale, clădiri (valori)
- practici de tematizare - limbaj de zi cu zi (opinia publică și a elitei)
- practici de tematizare - mass-media
- consumul populației
- PR, publicitate, vizualizare
- baze de date
- publicații
- servicii
- practica de finanțare
- caracterizări sectoriale
 - teatru
 - muzică
 - arte plastice
 - cultură populară
 - dans
 - publicare cărți
 - monumente
 - alte genuri

Criterii de descriere a studiilor de caz conform paradigmei politicii de dezvoltare

- roluri de producție de identități
- roluri de modernizare regională
- impactul asupra mediului social
- natura competenței profesionale
- natura adaptației IT
- instituționalizarea funcționării
- sinergii în cadrul sistemului
- sinergii cu alte sisteme (economie, turism, educație, etc.)
- practici de prezentare (spre interior și spre exterior)
- capacități endogene
- rol de atragere de fonduri
- roluri individuale de a genera surse
- competențe de autosusținere
- practici de prezentare
- rolul de destinare la nivel local sau altul
- elementele rolului din procesul politicii de dezvoltare

Trenduri și procese analizate

- analiza sinergiilor (în cadrul sistemului, cu alte sisteme)
- analiza managementului instituțiilor în funcție de tipul de instituție
- apariții în presă
- analiza practicilor de managementul evenimentelor
- comentariile despre practica de prezentare/afișare (publicații, expoziții, publicitate)
- șansa de activare a capacităților endogene
- cele mai defavorizate domenii de cultură, deficiențe: financiare, background instituțional, dezinteres societal
- în ce domenii ar putea fi cultura forța motrică a modernizării regionale?
- managementul informației, managementul relațiilor
- puterea de producție și atragere de fonduri a instituțiilor și organizațiilor culturale

- tendințe și zone de schimbare, stagnare
- fenomenul de ofertă pasivă de produse
- situația serviciilor
- lipsa perspectivei de policy
- roluri de construire a identității
- organizare și funcționare în punctiformă, lipsa rețelelor

13.2. Cerere

La cererea Centrului Cultural Județean Harghita am analizat studiile de caz și cercetările efectuate până în prezent referitor la situația și rolul instituțiilor, evenimentelor din sistemul cultural județean. Parametrii de funcționare ale elementelor din sistem au fost deasemeni analizate în cadrul analizelor individuale.

Sintetizând rezultatele analizelor referitor la „sistemul cultural” din județul Harghita putem trage următoarele concluzii:

- sistemul are o mulțime de elemente (instituții, evenimente, personalități, valori, produse, etc), acest agregat de elemente este considerat unul din cele mai importante premise regionale, privind valorile, modul de funcționare și eficiența
- elementele sistemului – cu puține excepții – funcționează individual (la nivel local, în mod ocazional, independent de alte elemente, etc), relația dintre elementele sistemului este ne semnificativă, conexiunea cu alte componente neculturale este foarte rară
- rezultatele cercetării arată că regiunea încă mai dispune de un set important de elemente, care poate fi transformat în valoare culturală și poate fi încadrat în sistemul de cultură
- sistemul are nevoie de o sursă financiară majoră, așteptările instituțiilor din sistem depășesc cu mult oportunitățile disponibile în interiorul și în afara județului. Operatorii interni ai sistemului consideră că sistemul cultural este subfinanțat, deficiențele detectate în funcționarea sistemului sunt explicate prin constrângerile financiare.

În această regiune, în ultimii ani a apărut un proces viguros de autodefinire regională. Acesta are loc parțial pe plan public-politic prin muncă de tematizare, pe de altă parte la nivelul diverselor programe și proiecte, prin dimensiunea practică a politicii de dezvoltare.

Dacă privim sistemul cultural județean din perspectiva procesului de autodefinire și a proceselor politicii de dezvoltare, putem afirma următoarele:

- Sistemul cultural în procesul regional de autodefinire și în procesele politicii de dezvoltare aferente joacă un rol minor în momentul de față
- Rolul sistemului cultural în creșterea atractivității regionale este de natură ocazională, și având în vedere bogăția culturală a sistemului, acest rol este mult sub nivelul posibilităților
- Rolul sistemului culturii în politica de ocupare a forței de muncă (creare locuri de muncă) este încă redusă (în timp ce menținerea sistemului reține o forță de muncă semnificativă, finanțată din fonduri publice).
- Sistemul are o nevoie imensă de surse, dar rolul de a atrage fonduri (de întreținere a sistemului) și de a genera surse (de a genera venituri) este încă nesemnificativ
- Sistemul cultural nu se leagă funcțional de celelalte sectoare ale procesului politicii de dezvoltare (economie, agricultură, turism, educație)

Deficiențele enumerate pot fi explicate prin anumiți factori cunoscuți pe larg:

- Viziunea și mentalitatea moștenite din perioada premergătoare 1989 a etichetat cultura ca fiind „de excepție”, de aici apare și așteptarea ca, cultura trebuie sprijinită în întregime.
- Practica de finanțare județeană precum și atragerea de fonduri din Ungaria din ultimii douăzeci de ani, nu a încercat modificarea în fond a acestei viziuni.
- Interpretările și ideologiile situației minoritare clasifică cultura în rândul dotărilor care trebuie sprijinite și protejate, și nu în rândul activităților capabile de competitivitate.

Procesul de autodefinire în regiune și procesul politicii de dezvoltare nu poate avea succes dacă sistemul culturii, fiind cel mai puternic component regional, nu iese din rolul actual pasiv, și nu se integrează în fond în acest proces regional. Astăzi, această integrare este doar superficială, referindu-se numai la comercializarea de produse, publicații, unele evenimente majore, încercări de a înființa instituții, câteva proiecte culturale recente.

Schimbarea de roluri structurale propriu-zise atinge două domenii-cheie:

- rolul strategic al sistemului cultural în procesul regional de construire a identității
- rolul strategic al sistemului cultural în procesul regional de modernizare

Ambele roluri implică comportamente, acțiuni și programe care prezintă noutate și diferă de practica anterioară de funcționare a sistemului. Întrebarea esențială este dacă sistemul, pe lângă menținerea rezultatelor actuale, va fi capabil de aceea reformă organizatorică și funcțională care i-ar permite culturii să devină un actor dominant în procesul regional de autodefinire.

În chestionarul anexat enumerăm acele domenii, care pot contribui la lărgirea funcțională a sistemului culturii.

Ne bazăm pe opinia tuturor celor care, fiind manageri de instituții, organizații și programe, văd nu numai propriul lor program, și interesele personale, dar pot forma o opinie despre ansamblul sistemului cultural, despre modul de funcționare actual și cel propus, despre schimbările organizaționale și funcționale realizabile și necesare în interesul regiunii. În mod similar, ne bazăm pe opinia și cooperarea experților, analiștilor, factorilor de decizie, formatorilor de opinie, specialiștilor din domeniul politicii de dezvoltare.

13.3. Model de analiză: rolul elementelor sistemului cultural în identitatea locală

Metodologia pregătirii descrierii: analiză la fața locului, documentare, prezentare descriptivă, analiză / evaluare

1. Scurt istoric, poziția de pornire în 1990.
2. Ce schimbări fizice au avut loc în spațiul satului, care pot fi asociate cu restaurarea sau consolidarea identității locale:
 - rearanjare spațiu
 - clădire, casă memorială
 - elemente noi de spațiu (statui, porți secuiești etc).
 - semne și inscripții

- altele
- 3. Ce evenimente s-au organizat (ocazional sau în mod regulat), care pot fi asociate cu identitatea locală
 - ziua satului
 - hram
 - comemorări
 - inaugurări
 - sărbători
 - întâlniri cu sate înfrățite
 - altele

Este important ca evenimentele sau tipurile de evenimente recurente să fie descrise pe scurt: subiect, dimensiune, dată, etc. Sunt importante și fotografiile sau articole de ziar.

- 4. Procesele locale majore care sunt asociate cu restaurarea sau construirea identității locale
 - devenire sat independent
 - alte procese de diferențiere
 - eforturi de a stabili identitate specială
 - altele
- 5. Cei mai importanți „actori” locali sau non-locali care inițiază sau organizează evenimentele, procesele. Acestea pot fi persoane fizice, instituții, asociații locale, etc.
- 6. Principalele produse asociate cu expresia identității locale și caracterizarea lor
 - carte, monografie
 - hartă
 - calendar de perete
 - buletin informativ, ziar
 - obiecte (elemente suport)
 - altele

7. Analiza paginii web, blog, Facebook. Prezentare detaliată: ce tipuri de informații, imagini etc. conține care pot fi asociate cu identitatea locală.
8. Potențiale, rezerve – model de economia culturii pentru descriere
9. Prezentarea discursului asociat identității locale
10. Studiu de caz despre un element ales
11. Interpretare sintetică
 - caracteristici specific
 - relația dintre competitivitatea în sens larg al satului și construirea identității
 - potențiale
 - constatări privind ansamblul structurii identitare locale

12. Documentare vizuală